

Eesti Majandus

Tööstuse, kaubanduse ja rahanduse ajakiri

4. köide

Tallinnas, teisipäeval, 13. mail 1924

Nr. 19 (63)

Sisu:

**M. Kurtshinski: Raha reform nõukogude Vene-
maal**

Emissioonid jaanuar—märts 1924. a.

Sise- ja väljamaa kroonika

Teated ettevõtete tegevusest

Isiklikud teated

Raha- ja kaubaturu ülevaated

Ilmub kord nädalas

Wäljaandja: Eesti Majanduspoliitiline Selts, Tallinnas

Nimi „KIWI“ karbi peal ei ütle iseenesest küll midagi, aga kreemi omadus teeb karbi sisu väärtuslikuks, sest ta on kõige suurepäralisem saapavõie ilmas.

„KIWI“ loomulikult ka maksab rohkem, kuid otsusevõimuline inimene teab, et ta oma raha heaks otstarbeks on kulutanud, sest saapad, mis „KIWI'ga“ määritud, kannavad kolm korda rohkem kui muidu.

Kõida oma taskurätikusse sõlm, et täna veel meeles oleks osta karp

“Kiwi”
K E E W E E

Kasulik ostukoht

koolidele, raamatukogudele, kontoritele, kantseleidele ja igatühele.

Täielne koolide varustus.

Joonistusmaterjalid.

Kõik kontoritarbed.

Porteleulle'id, rahataskud, daamide käekottid, Reisu- ja käsikohvrid.

Trükitööde vastuvõtmine.

Hinnad mõistluseta. — Jällemüüjatele protsendid. Koolidele ja raamatukogudele hinnaalandus.

K.O.-Ü. „RAHWAÜLIKOOI“

Talinnas, S. Karja tän. 23. Tel. 6-66.

EESTI MAJANDUS

TÖÖSTUSE, KAUBANDUSE JA RAHANDUSE AJAKIRI

Tellimise hind: aastas Emk. 1000.- Väljamaale Emk. 2000.-

pooleaastas „ 500.- „ „ 1000.-

Toimetus: Pikk tän. 40, Tallinnas, tel. 29-39 Tallitus: Lai tän. 38, Graafiline Ühing „Kiri“. Telef. 18-66

4. köid. Tallinnas, teisipäeval, 13. mail 1924. Nr. 19 (63).

Sisu: M. Kurtshinski: Raha reform nõukogude Venemaal. Emissioonid jaanuar-märts 1924. a. Sise- ja väljamaa kroonika. Teated ettevõtete tegevusest. Isiklikud teated. Raha- ja kaubaturu ülevaated.

Raha reform nõukogude Venemaal.

M. Kurtshinski.

II

Tshervonets.

Nagu juba tähendasime käesoleva artikli esimeses jaos*), on praegu teostatava raha-reformi pea ettevalmistajaks ja aluseks nõukogude Venemaal „tshervonets“, uus pangatäht, mis küllalt stabiilne ja mida koteeritakse Vene börsedel isegi kõrgemalt, kui mõnede kindlate väljamaa valuutade pariteet.

Tshervonetsipangatäht ilmus suure pidulikkusega, teda demonstreeriti hoolega väljamaalastele, tõendades tema abil Vene majanduse kahtlematut ülesehitamist. Mitme keele peal trükiti reklaami broshüür, mis kirjeldas tshervontsi väljalaskmise tingimisi ja kindlustuse iseloomu ja milles kergeusklikud väljamaalased leidsid kinnituse selles, et Vene pangatähe mittetunnistamine väljamaa turgudel ja selle isoleerimine Venemaa piirides toob palju rohkem kahju teistele maadele, kui nõukogude vabariigile enesele. Küsimusel aga pangatähe vabast vahetusest kulla vastu ei ole broshüüri sõnade järele Venemaa jaoks iseäralist tähtsust, sest seal hindas rahvas ka enne sõda vaba vahetuse juures paberit kõrgemalt kui kulda. Praegu aga on pangatäht kullaga kindlustatud üle poole ja tema kurs kipub välja-

maa valuuta peale üle viies kogu aeg pariteedist kõrgemale.*) See kõik avaldas, võib olla, rohkem mõju välismail kui kodus, kus asjast huvitatud ringkonnad rohkem tuttavad olid sisemise pangatähtede emissiooni korraldusega.

Rahvakomissaride nõukogu otsusega 11. oktoobrist 1922 anti riigipangale õigus pangapiletisi välja lasta, mis pidid olema kaetud ühe neljandiku võrra nominaal väärtusest kullaga, kallite metallide ja kindla väljamaa valuutaga, ülejäänud 75% aga — kergelt realiseeritavate kaupadega, lühikseajaliste vekslite ja kohustustega.

Tshervontsid lastakse välja 1, 2, 3, 5, 10, 25 ja 50 tshervontsilistes kupüürides, kuna igaüks vastab 10 rublalisele kuldrahale, mis mahutab endasse 1 solotniku 78,24 dooli puhast kulda. Tshervontsid laskeb välja riigipanga eriline emissiooni osakond.

Nii kujutab tshervontsi pangatäht endast iseäralist paberraha märgi liiki, mille pangaga-emissiooni kindlustuses puutuvad silma juba esimesel vaaflemisel olulised defektid: kulla kõrval on kindlustuseks veel „kallid metallid“ üldse ja peale selle kaubad, kuigi kergelt realiseeritavad, kuid mis täiesti kõlbmatad kui kindlustus. — Meie ei peata siin pikemalt selle iseäralduse juures tshervontsi pangatähe liikumises, tähendades selle peale ainult mõõdamines.

Kuidas sellega ka ei oleks, ometi on nõukogude Venemaa rahaturg saanud omale

*) „Eesti Majandus“ nr. 16.

*) A stable Russian Currency. The Tshervonetz. Moscow 1923.

rahaüksuse, mis kasulikult eraldub väärtu-
seta sovsnakkidest oma võrdlemisi suure
kindlusega. Tänu tema juurdumisele nõu-
kogude Venemaa rahalisse läbikäiku tekki-
sid kaks või koguni kolm paralleelset
valuutat, mis ei seisa üksteisega vahetusli-
ses vahekorras: 1) põhivaluuta – paberi
sovsnakid, 2) paberi tshervontsid ja lõpuks
3) rahva käes alalhoidunud, mitte ainult
mitte tunnustatud, vaid isegi amefli-
kult tagakiusatud vana Vene kuldraha,
millel kõikide kihtide juures kõige suurem
külgetõmbejoud. See on õige kuld rubla,
mille eest võib kõike osta ja mille püüd-
mist narkomfin Sokolnikov teravmeelselt
nimetas „kinnituseks sotsialistlike rahade
vastu.“*)

Kui jätta kõrvale õigete kuldrahade
„illegaalne“ liikumine, siis jääb ometi kaks
paralleel-valuutat, millest tugevam, soovita-
vam kõigi rahvakihtidele on muidugi tsher-
vonets ja mis pidigi aegamööda välja
suruma kroonu sovsnakid. Juba 1. augustil
1923, kus sovsnakkide väärtus oli 81,4 milj.
kuld rubla, oli tshervontside väärtus 99,7
milj., tähendab ülekaal oli viimaste pool.
Sama aasta 1. oktoobril oli pangatähtede
väärtus juba neli korda suurem kui nõu-
kogude rublade oma, kuna veebruaris 1924
ei olnud sovsnakil enam 10 protsentigi
kogu liikumas olevate maksuvahendite
väärtusest.**)

Kui paralleelne ringvool tekkis kohe
pärast „tshervontsi“ ilmumist, siis ka nüüd,
pärast äraiganud sovsnaki hävitamist ja
uue „revolutsioonilise“ rahareformi teosta-
mist jääb kahe valuuta paralleelsus alles.
Kuna puudub tshervontside vahetus uute
kassapiletite ja hõbeda vastu, siis saame
jällegi vähemalt kaks liiki iseseisvat raha,
kui ainult hõbe ei suurenda faktiliselt nende
arvu. Tshervontsile jääb ka uutes oludes
nähtavasti oma privilegeeritud seisukoht,
kujutades nõukogude võimu rahalist saavu-
tust, millega see ei taha riskeerida. „Tsher-
vontsi täielise ostujõu alalhoidmine, pariteedi
püsimine tshervontsi ja maailma valuuta
vahel on meie suurim võit, millest tuleb
kinni hoida“, ütleb omas aruandes Kame-
nev.***)

*) М. Вернадский, Проблема денежного обра-
щения в Советской России. „Экономический
Вестник“, Берлинъ, III raamat lk. 86.

**) Juttuajamine Jurovskiga. „Экономическая
жизнь“, nr. 115, 19. II 1924.

***) „Экономическая жизнь“, nr. 125, 1. III 1924.

Huvitav on jälgida, kuidas on siis lugu
tõepoolest selle pariteediga maailma valuuta
suhtes ja tshervonetsi pangatähe ostujõuga
sisemaal.

Enamlased ise on oma tshervontsiga
väga rahul. Üks nõukogude ajalehtedest
avaldab järgmiselt omi mõtteid sel puhul:
„Kodanlikes Euroopas, mis ise aruneb õmb-
lustest ja kus arvamisel oldi, et Venemaal
ainult veel valged karud on järele jäänud,
kisuvad nüüd, kus meie kindla tshervontsi
sisse seadsime, kõik algades börse tegelas-
tega ja lõpetades õpetatud majandustead-
lastega, imestusest suud lahti. Praegu tun-
nevad kõik ringkonnad, igaüks oma moodi,
huvi Vene pangapileti vastu: kodanlised
teadusemehed ja poliitikud uurivad seda
„imet“, tegelastel, kellel on lootus läbikäi-
mise peale Venemaaga, kergendab kindel
tshervonets operatsioone; kommunistid
miitingutel torgivad aga nõukogude tsher-
vontsiga oma kodanlusele ja selle õpetlastele
nina alla, sest need ei oskanud teha seda,
mis tegid barbaarid-enamlased.“*)

Mis puutub tshervontsi kurssi välisva-
luutas, siis ei jäta see midagi soovida. Kui
võrrelda dollari kurssi tshervontsides Moskva
börstel käesoleva aasta jaanuari, veebruari
ja märtsi kuu kahekümnenda kuupäeva
ümbert, siis saame järgmised numbrid: 2,18
– 2,14 – 1,95. Vististi ei jää midagi pare-
mat soovida. Võib ainult tekkida küsimus:
kas on need kursid tõepoolest umbkaudugi
näitlikud ja kas illustreerib praegune olu-
kord tshervontsi tõsist jõudu ja dollari
võrdlemisi tuntavat nõrkust.

Asi seisab selles, et börse lahing tsher-
vontside ja dollari vahel, nagu tshervontsi
ja üldse igasuguse muu välisvaluuta vahel
kujuneb nõukogude majanduse tingimistes
„butafoorliseks“ lahinguks. Sest nõukogude
Venemaal ei ole vabat turgu väljamaa
valuuta jaoks. Pea kõik valuuta on koon-
datud riigi ja tema asutuste kätte. Tsher-
vontsi võrdlemisi kerge stabiileedi loomine
välisvaluuta suhtes on arusaadav turu puu-
dumise juures ja välisvaluuta koondamise
puhul ainult nende isikute kätte, kellel ala-
line läbikäimine riigi asutustega.

Seda kujutavad nõukogude ökonomistid
ise üsna selgesti. Nii räägib valuuta-valit-

*) Artikkel „Банкнота должна быть дешевле
золота“, „Правда“, 7. XII. 1923, tsitaat A. Markovil
„Борьба за курс червонца и интересы народного
хозяйства в Советской России.“ „Экономи-
ческий Вестник“, III raamat, lk. 108.

suse ülem Loevetski omas artiklis:*) Pea kõik sissetulekud väljaveo operatsioonidest käivad läbi riigiasutuste. Nende poolt tuleb ka peaaesjalikult nõudmine välisvaluuta kohta sisseveo otstarbeks. Nii oleme meie, reguleerides riigiasutuste valuuta operatsioone, faktiliselt reguleerinud kolm neljandikku, kui mitte rohkem, kogu valuuta läbikäigust."

Ja peale selle, kas ongi suurt nõudmist välisvaluuta kohta nõukogude Venemaal? Selle kunstlise isolatsiooni juures välistest turgudest, milles elab Venemaa rahvamajandus praegu, ja kogu väliskaubanduse monopoliseerimise juures nõukogude võimu kätte ongi välisvaluuta tarvitajaks ainult see viimane.

Nii on selge, et kui puuduvad igasugused muud välismaksud ühede ehk teiste kohustuste näol peale puhtkaubandusliste, omab esimese järgu tähtsuse nõukogude Venemaa ja välisturgude rahalise läbikäigu juures kaubabilans; see viimane aga kujuneb ükskõik missuguste pingutuste juures aktiivseks.

Väliskaubanduse monopol ei vähenda mitte ainult sisseveetavate ainete hulka, mis nii tarvilikud vaeseksjäänud Venemaale kas või langenud majapidamise ülesehitamiseks, ta vähendab ka väljavedu, luues sisemist hindade monopooli ja sundides põllumajandust maksma mitmekordselt nõukogude tööstuse saaduste eest. „Sisseveo puudulikkus, mille saavutanud nõukogude võim, on vastolus rahvamajanduse huvidega, see on kunstlik, püsib ainult sellepärast, et teistes oludes ei jääks nõukogude tööstusest jälgegi...“ räägib omas artiklis A. Markov. „On ainult tarvis purustada need tõkked, milles seisab nõukogude Venemaa väliskaubandus, kui see saab elavaks, kui tõuseb nõudmine välisvaluuta peale, mille tagajärjeks on tshervontsi langemine... Sellepärast on väga tähtis tähele panna, et tshervontsi kindel kurs tähendab nõukogude võimu juures samal ajal, et sissevedu nõukogude Venemaale jääb tähtsusetaks, sest nõukogude majandus tarvitab ise väljaveoks kõlbulikumid ülejäägid, kuna sisseveo suurenemine nendes tingimistes, suurendades nõudmist välisvaluuta peale, hävitaks kunstliselt hoitud välise tshervontsi kursi, mis praegu seisab väljaspool Euroopa raha-

turgu.**) Tshervontsile jääb tema muinasjutuline hülgus ainult selles triiphoone atmosfääris, milles ta praegu seisab; esimene kokkupuutumine vaba majanduslike läbikäigu värske õhuga alandab seda ülespuhutud ebanormaalselt temperatuuri ja viib selle kiire langemisele.

Kui siiski tshervontsi väline kurs, olgugi kunstliselt, oli küllalt soodne, siis on sisseveo kursiga, ostujõuga asi palju halvem. Tshervontsi langemist „kaubarubla“ suhtes, mis ähvardavaks sai juba 1923. aasta juunis, ei ole sellest saadik mitte vähe arutatud nõukogude ajakirjanduses. Mõned autorid arvasid, et selle soovimata nähtuse põhjus seisab rahas, s. t. ei lange mitte ainult kassatähed vaid pangatäht ise; teised ei otsinud kaubahindade tõusmise seletust mitte niipalju raha sfäärides kui kaupades enestes, — nende tööstuse- ja turutingimistest. Oli lõpuks veel kolmas seisukoht, mis tuli ilmsiks kaubahindade tõusmise küsimuse arutamise juures majandusliste uurimiste instituudis rahakomissariaadi juures, kus tunnistati kaubahindade tõusmise põhjuseks on niihästi kaubad kui raha.

Kui niisugused kahtlused piinasid nõukogude ökonomiste juba varsti pärast pangatähe ilmutumist ja sundisid neid päid murdma nende küsimuste lahendamisel, siis nüüd ei anna tshervontsi ostujõu langemine ennast vähem teravalt tunda ja teda ei saa eitada isegi nõukogude ajakirjandus, mis selle küsimuse uuesti on võtnud päevakorra ühenduses uue rahareformi teostamisega.**)

Selleks, et mitte kõigutada tshervontsi ostujõudu, mitte alandada tema seesmist kurssi, püüti mitte suurendada pangatähtede väljalaskmist, täites tema aset, kus ainult võimalik, sovsnakkide väljalaskmisega, missuguseid juba läinud aasta oktoobris oli välja lastud ligi 22 kvadriljoni rubla (Bernatski, Ibid, 85); sellest saadik on nende hulk veel astronoomilisemate arvudeni tõusnud. Nii püüti paremat valuutat kindlustada halvema valuuta väljalaskmisega. Seda tunnistas nõukogude ajakirjandus ise. Nii kirjutas „Правда“ 7. detsembril 1923: meie pangatäht peab olema kindlam kui harilik kuld valuuta, teda tuleb kaitsta eelarve tasakaalu kõikumuse eest. Kuidas seda

*) А. Марковъ. Борьба за курсъ червонца жне. lhk. 112.

**) „Экономическая Жизнь“, 21. X. 1923, М. Bernatski tsitaat. Проблема денежного обращения жне., lhk. 89.

**) И. Горелинъ. „Ножницы“ и денежная реформа. „Торгово-Промышленный курьеръ“, nr. 46, 26. II. 1924.

teha? – küsib „Правда“. „Väga lihtsalt: kindla pangatähe kõrvale tuleb jätta meie hea vana sõber – kõikuv paberi rubla. Pangatäht – on puutumata; misugune mõre eelarvesse ka ei tekkiks, N. K. Fil ei ole õigust seda kinni toppida pangatähtede trükkimise teel; pangatäht on liig tähtis isik selleks, et teha niisugust musta tööd... Koguni teine asi on vana nõukogude rubla: meie trükkime teda kümme aastat ja võime trükkida niipalju kui tarvis. „Vana ruun vagu ei riku, ütleb vanarahva tarkus“.

Tshervonets kujutab endast privilegeeritud aristokraatlist raha. Teda antakse ainult väljavalitutele. Ta läheb pangast kõige pealt nõukogude tööstuse esitajate kätte, isegi punased kaupmehed saavad vähe pangatähti, rääkimata juba põllumajandusest. Kuid nende peale on nõudmine, ühelt poolt selleks, et tasuda laenusid riigipangale, teiselt poolt hindab rahvas neid varanduse mahutamise otstarbel. See kõik, ühenduses tshervontsi emissiooni piiramisega tekitas „tshervontsi nälja“, mille surve tõusis tshervontsi erakursi offitsiaalkursist kõrgemale 5–6 protsendi võrra; see asjaolu kutsus koguni välja nõukogude trustide ja sündikaatide esitajate eri-nõupidamise detsembris 1923.

Nüüd, pärast teostatud rahareformi, jääb, nagu teada, valuutade paralleelsus alles ja ühes sellega kavatsetakse teravat pangatähe emissiooni koondamist. Nagu ütleb Kamenev, kui jaanuaris oli emiteeritud 30 milj. tshervonets-rubla, veebruaris – 25, siis „märtsis lastakse ainult 6 milj. rubla cest tshervontsisid välja.“ Sovsnakke nüüd ei ole, nende aset täidavad täie hinnalised kassapiletid, ja tekib küsimus, kas ei hakka need täitma endiseid sovsnaki ülesandeid, s. o. kas ei hakata nendega kinni toppima kõiki tekkinud auke ja kas ei kasutata neid edasilükkamata tarviduste puhul. Sest ka nüüd jääb kaks valuutat: privilegeeritud aristokraatiline – nõukogude võimu ja punase tööstuse jaoks, ja harilik – kogu ülejäänud rahva jaoks, halli talupoja jaoks ja igasuguste jooksvate hädade jaoks. Hoides igal tingimisel esimest valuutat teise arvel, veereb see viimane mäest alla ja seekord võtab ta vististi kaasa ka pangatähe.

Kui vägev nõukogude võim ka ei oleks, ei suuda ta muuta üldiseid majanduslisi tingimisi. Ta oskas niivõrd hävitada Vene rahvamajandust, et saab nüüd läbi 5–6 korda vähema rahamärkide hulgaga kui endisel ajal, kuid vaevalt suudab ta juur-

teni murdunud rahvamajanduse oludes anda tervet rahasüsteemi. Majanduslist elu ei saa petta nende ultra-soodsate kurssidega, mis iseloomustavad tshervontsit ja mis on saavutatud tshervontsi kunstilise monopoolse seisukorraga ja Vene turu sundusliku isolatsiooniga. Rahvamajanduse viletsuse peale ei ole veel keegi kunagi suutnud rajada selle jõukust.

Emissioonid jaanuar–märts 1924. a.

Kuulutuste põhjal „Riigi Teatajas“ on jaanuar–märtsil 1924. a. uusi aktsiaseltse ja osaühisusi asutatud ning olevate aktsiaseltside ja osaühisuste põhikapitaale suurendatud järgmiselt (milj. Emk.):

	Uued seltsid		Kapitaali suurend.		Kokku
	Arv	Kapitaal	Arv	Kapitaal	
Jaanuar	4	58,0	3	69,0	127,0
Veebruar	7	28,0	3	38,5	66,5
Märts	5	27,5	4	17,0	44,5
Kokku I veerandil	16	113,5	10	124,5	338,0
1923. a. I veerandil	39	224,7	9	123,75	348,45
1923. a. II	35	249,4	11	228,5	477,9
1923. a. III	14	83,1	8	48,0	131,1
1933. a. IV	24	197,1	7	83,5	280,6

Nagu sellest näha, on uute seltside asutamine nii arvuliselt, kui ka kapitaali kogusumma, võrreldes eelmise aastaga – peale läinud aasta III veerandit – tuntavalt vähenenud, kuna olevate seltside kapitaali suurendamine tõusvat tendentsi näitab. Kapi-

taali osal. mahakirjutusi on olnud (milj. Emk.):

	Seltside arv	Mahakirjutatud kapitaali kogusumma
Jaauaris	1	8,0
Veebruaris	1	4,0
Märtsis	1	18,0
Kokku	3	30,0

Mõni sõna riigiraudteede 1920–1924. a. kulude ja tulude aruannetest.

E. Tõmma.

Et selgemat pilti raudtee, meie riiklise suurema ettevõtte, tegevusest saada, toome allpool riigiraudteede (laiaroopaline ühes Paide-Tõmsalu, Valk-Koiküla ja kindluse Nõmme-Vääna kitsaroopaliste liinidega) tulude ja kulude aruande nelja viimase aasta eest.

1. 1920. aasta.

A. Tulud:

1. Sõidupiletite müük	Emk.	91.325.571
2. Bagaashi vedu	"	5.896.949
3. Kaubavedu	"	146.304.961
4. Transiitvedu	"	—
5. Mitmesugused tulud	"	11.365.149
Kokku	Emk.	255.892.629

Eelarve järele oli tulusid ettenähtud	"	218.036.300
Ühe km. peale tuli tulusid	"	353.150

B. Korralised kulud:

1. Üleüldised	Emk.	19.575.200
2. Tee- ja ehitusosakond	"	59.371.519
3. Liikumise	"	48.650.417
4. Veo	"	200.556.001
5. Erikulud	"	19.035.076

Kokku Emk. 347.188.213

Eelarve järele oli kulusid ettenähtud	"	285.638.205
---------------------------------------	---	-------------

Ühe km. tuli kulusid	"	479.144
----------------------	---	---------

Vahekord tuludega	- "	91.295.584
-------------------	-----	------------

II. 1921. aasta.

A. Tulud:

1. Sõidupiletite müük	Emk.	217.260.966
2. Bagaashi vedu	"	13.399.901
3. Kaubavedu	"	294.555.556
4. Transiitvedu	"	189.237.729
5. Mitmesugused	"	33.539.018

Kokku Emk. 747.993.170

Eelarve järele oli ettenähtud tulusid	"	700.000.000
---------------------------------------	---	-------------

Ühe km. peale tuli tulusid	"	1.032.284
----------------------------	---	-----------

B. Korralised kulud:

1. Üleüldised	Emk.	37.767.466
2. Tee- ja ehitusosakond	"	119.794.020
3. Liikumise	"	114.908.134
4. Veo	"	440.164.356
5. Erikulud	"	17.506.238

Kokku Emk. 730.141.084

Eelarve järele oli kulusid ettenähtud	"	667.436.700
---------------------------------------	---	-------------

Ühe km. tuli kulusid	"	1.007.647
----------------------	---	-----------

Vahekord tuludega	+ Emk.	17.852.066
-------------------	--------	------------

III. 1922. aasta.

A. Tulud:

1. Sõidupiletite müük	Emk.	244.988.681
2. Bagaashi vedu	"	15.167.240
3. Kaubavedu	"	389.055.162
4. Transiitvedu	"	220.233.385
5. Mitmesugused tulud	"	45.941.586

Kokku Emk. 915.359.054

Eelarve järele oli tulusid ettenähtud	"	755.000.000
---------------------------------------	---	-------------

Ühe km. peale tuli tulusid	"	1.263.261
----------------------------	---	-----------

B. Kulud:

1. Üleüldised	Emk.	38.103.603
2. Tee- ja ehitusosakond	"	141.414.352
3. Liikumise	"	137.216.554
4. Veo	"	395.997.278
5. Erikulud	"	19.064.375

Kokku Emk. 739.796.162

Eelarve järele oli kulusid ettenähtud	"	780.623.300
---------------------------------------	---	-------------

Ühe km. tuli kulusid	"	1.020.971
----------------------	---	-----------

Vahekord tuludega	+ "	175.562.892
-------------------	-----	-------------

IV. 1923. aasta.*)

A. Tulud:

1. Sõidupileite müük	Emk. 280.426.320
2. Bagaashi vedu	" 18.276.487
3. Kaubavedu	" 460.935.748
4. Transiitvedu	" 33.268.392**)
5. Mitmesugused	" 60.558.010

Kokku Emk. 853.464.957

Eelarve järele oli tulused ettenähtud " 914.000.000

Ühe km. peale tuli tulused (ümarguselt) " 1.200.000

B. Korralised kulud:

1. Üleüldised	Emk. 48.134.956
2. Tee- ja ehitusosakond	" 215.718.069
3. Liikumise	" 167.657.529
4. Veo	" 446.660.672
5. Erikulud	" 10.764.135

Kokku Emk. 888.935.361

Eelarve järele oli kulused lubatud " 907.302.000

Ühe km. peale tuli kulused (ümarguselt) " 1.212.000

Tulude vahekord - " 35.470.404

Korralistele kuludele tulevad veel juure erakorralised kulud, mis raudtee tulude vahekorra peale halvavalt mõjuvad.

Kuna 1920. a. erakorralisi kulusid eriti arvestatud ei olnud, siis jääb tulude vahekord (-91.295.584 mrk.) endiseks. Järgneval 1921. a. on erakorralisi kulusid tehtud 113.567.674 marga suuruses, mis üldise raudtee aasta puhtakasu (17.852.086. marka) ära neelab ja lõpukokkuvõttes 95.715.561 marka puhast kahju annab. Parem ja kõige viljakam sissetulekute poolest on juba 1922. aasta. Tegelikult saadi puhastkasu 175.562.892 marka, erakorralised kulud 35.602.888 marga suuruses maha arvata, jääb puhastkasu järele 139.960.004 marka. Järjekult on see aasta raudtee elus hiilge aasta, mis tulevikus niipea ja sel määral enam ei kordu. Sissetulekute sel aastal on tähtsal kohal Venemaa transiitvedu oma 220 miljoniga. Aasta erakorralised krediidid tarvitati järgmiselt:

*) 1923. aasta aruanne ei ole mitte lõpulik, siin võivad veel mõned vähemad muudatused ette tulla, mis aga üldpilti muutma ei saa.

***) Eelarves oli ettenähtud Emk. 210.000.000.

1. Raudteeharu ehitus Tapale	Emk. 2.522.600. -
2. Liiprite leotamise variku ehitus Valgas	" 7.458.116.50
3. Elumajade ja muude hoonete ehitus	" 7.751.440. -
4. Naroova silla ehituse peale	" 3.572.277. -
5. Veereva koosseisu põhjalik parandus	" 242.629. -
6. Veereva koosseisu juure muretsemine	" 13.098.768.50
7. Abiettevõt. likvideerim.	" 957.057. -

Kokku mrk. 35.602.888. -

Palju kurvem on järgnev 1923. aasta. Raudteevalitsus pani ilma järeloomtlemata suured lootused transiidi veo peale, võttes eelarvesse transiitveo sissetulekuna 210 milj. marka. Tuule peale rajatud lootused petsid, transiidist saadud summad ulatavad kokkuvõttes kõigest 33 miljoni marga peale, s. o., vaevalt 1/6 eelarves ettenähtud summast. Erakorraliste kulude arvel sai 1923. a. tehtud:

1. Raudtee oluk. töstm.	Emk. 21.265.797. -
2. Teenijate elumajade ehitamine	" 8.025.900. -
3. Telegrafi ja telefoni liinide korraldam. ning lauaaparaat. üless.	" 1.643.564. -
4. Raudtee elektrifitseerimine Tallinna-Nõmme vahel	" 16.171.708. -
5. Elektrivalgustuse, töökodade ja vagunite täiendamine ning 3 veduri põhjalik parand.	" 10.778.218. -
6. Raudteeharu ehitus Tapale	" 1.118.390.50
7. Liiprite imbutamise tehase ehitus Valgas	" 10.280.230.50
8. Elumajade ja muude hoonete ehitus	" 1.863.400. -
9. Veereva koosseisu, lokomobiilide, mootorite jne. põhjalik parandus	" 2.122.888.50
10. Narva silla ehituse peale	" 21.670.424.50
10 a. 4 klass ja 63 kaubavaguni omandamine Dvigateli tehasele	" 16.330.000. -
11. Kahele vedurile eelsoojendaja ostmise	" 486.500. -

12. Tormiläbi lõhutud tele-
 grafi-telefoni liinide
 kordaseadmine „ 1.601.619. —

Kokku mrk. 116.358.640. —

Järjekult korralise eelarve juures saadi kasu asemel ümarguselt 33 miljoni marka kahjusi, erakorralised kulud juure arvatuna, ulatab 1923. a. kahjusumma ligikaudu ümarguselt 150 milj. marga peale.

Kokkuvõttes näeme, et meie raudteed on peale 1922. aasta kogu aeg suuremate kahjudega töötanud. See kahju suureneb veel tuntavalt, kui juure arvata kapitaali (raudtee väärtuse) protsendid ja amortisatsiooni kulud.

Raudteede koguväärtus ja varandused arvestati 31. detsembril 1921. a.:

1. Teede väärtus	Mrk.	910.700.807
2. Liikumata varandus	„	256.994.568
3. Liikuv varandus	„	43.277.929
4. Ratta park	„	9.983.394
5. Veerev inventar	„	349.741.424
6. Vana materjaal. tagav	„	82.569.200
7. Uute	„	270.634.669

Kokku Mrk. 1.923.902.534

Tähtsamaks sissetuleku allikaks on olnud raudteel Venemaa trantsiitvedu, millest on

ka ärarippuv raudtee kasude ja kahjude arve.

Arvesse võttes erakorralisi olusid, kus raudtee peale ülevõtmist sakslastelt ja peale enamlaste laastamist tuli põhjalikult parandada, nii tee, kui ka veereva koosseisu poolest, mis raudtee sissetulekutest löviosa on ära neelanud, peab siiski ütlema, et raudtee oleks võinud intensiivsemalt töötada.

Asjaolud palju paranema ei saa, kui meil veel edasi vana Vene eeskujul talitatakse nii laiutamise, kui ka kulutamise mõttes. Praegune teenijate, valitsemise ja asjaajamise aparaat on meie oludega võrreldes liig üles kruvitud.

Bibliograafia.

Toimetusele saadetud kirjandus.

- „Eesti Politseileht“ nr. 15 (123) 19. apr. 1924 a.
 „Majaomanik“ nr. 22 (14) 16 apr. 1924. a.
 „Riigi Teataja“ nr. 55/56, 25. apr. 1924. a.
 „Eesti Politseileht“ nr. 16 (124), 26. apr. 1924 a.
 „Sõdur“ nr. 15/16, 16. apr. 1924. a., nr. 17, 26. aprillil 1924. a.
 „Maa-omavalitsus“ nr. 4, aprillil 1924. a.
 „Majaomanik“ nr. 23, 30 apr. 1924. a.
 „Loodus“ nr. 4, aprillil 1924. a.

Kroonika.

Teated ettevõtete tegevusest.

Põllumajanduslike keskühisuse „Estonia“ 1923. a. tegevuse ülevaates kirjutab juhatus:

1923. aasta oli vabariigile katsumise aastaks. Majandusline kriis, mida Eestis juba 1922. aastal märgata võis, jõudis oma kõrguse tipule detsembris läinud aastal. Selle kriisi põhjuste üle on palju vaieldud nii ajakirjanduses kui Riigikogus, seltskonnas j. n. e., ja igaüks on püüdnud oma moodi teda põhjendada ja temale seletust leida. Kuid selge on, et peale laastavaid sõja ja revolutsiooni aastaid meie majanduselu loomulikult oma haavu kiirelt parandama ja vanadel varemotel uut elu looma hakkas. Sealjuures ei saa aga salata, et mõnelgi alal ettevõtlikkus liig ettevaatamata on talitanud, tihti ilmaaegseid ettevõtteid ellu kutsudes ehk suurel hulgal teise ja kolmanda järgu tarbeained ja kaupad sisse vedades, mis kriise tekitas ja meie kaubanduslike bilansi tasakaalust paiskas. Viimase hoobi andis aga läinud aasta ikaldus. Kesksuvel võis veel kõrgemal maal keskmiist saaki loota, aga sügisesed vihma-

valingud määndasid sellegi ära, mida põllumees oli jõudnud oma põldudelt koguda. Maa ostujõud langes, kaubanduses tuli aasta lõpuks seisak, mis meie marga kursi stabiilsust ähvardama hakkas ja mõnegi äri alused kõikuma pani.

Vaatamata raske ikalduse aasta peale on P. K. „Estonia“ kaubandusline tegevus eelmise aastaga võrreldes siiski kasvanud:

Kaupa müüdi 1923. a. kogusummas Mk. 628.000.000. —
 „ „ 1922. „ „ „ 493.865.037. —

Juurekasv oli seega Mk. 134.134.963. —

Ei saa tähendamata jätta, et 1922. a. läbimüüki suurendas tuntavalt Venemaale müüdud viljaseemne operatsioon, mis kui ajutine 1923. a. ka täiesti ära jäi.

Karjasaaduste hulga kiiret juurekasvu silmas pidades peab tunnustama, et 1923 a. jällegi meie karjapidamises edu oli märgata, vaatamata selle peale, et külma ja vihmase suve tõttu karja toitmise olud head ei olnud. Suurem hulk meie põllumehi ei tar-

vita suvekuudel loomadele jõutoitu ja piimakari peab leppima karjamaa toiduga. Rohukasv oli aga läinud aastal karjamaadel vilets.

Järgmine tabel näitab meie karjapidamise edu 3 aasta jooksul. Võid veeti Eestist välja:

1921. a.	7.443 pd.	sellest P.-k.	„Estonia“ poolt	99,9 ⁰ / ₀
1922. „	63.046 „	„	„	46,2 ⁰ / ₀
1923. „	142.360 „	„	„	54,2 ⁰ / ₀

Sellega on või väljavedu aruande aastal tõusnud võrreldes eelmise aastaga 2¹/₄ korda ehk 225⁰/₀

Maade järele läks Eestist võid:

Rootsi . .	89.387 pd.	ehk 62,8 ⁰ / ₀	üldisest väljaveost
Inglismaale	42.436 „	29,8 ⁰ / ₀	„
Daani . .	9.282 „	6,5 ⁰ / ₀	„
Soome . .	1.015 „	0,7 ⁰ / ₀	„
Teistesse maadesse	240 „	0,2 ⁰ / ₀	„

Vähemal arvul läks võid Saksamaale, Prantsusmaale ja Belgiasse. Kui võihinnaks arvata keskmiselt aasta läbi Mk. 100.— nael, siis on 1923. a. või eest Mk. 569.440.400.— eest välisvaluutat saadud. Sellega on võile meie väljaveo ainele hulgas tähtis koht võidetud. Aruande aastal oli P. K. „Estonia“ poolt väljumaksetud kõrgem hind detsembris Mk. 120.— nael ja kõige madalam juunis Mk. 80.— nael.

Siseturul tarvitatava üldise või hulga üle puuduvad statistilised andmed. P. K. „Estonia“ on müüdnud siseturule:

1921. a.	5522 puuda
1922 „	6534 „
1923 „	6515 „

Sellest tabelist on näha, et väljavedu siseturu müügi peale sugugi mõjunud ei ole, sest kolme aasta jooksul on see peaaegu ühekõrgusele jäänud, kuna aga väljavedu 1923. a. ligi 20 korda suurem on kui 1921. a.

Suurem hulk nii üldiselt kui ka P. K. „Estonia“ poolt müügiele saadetavast võist valmistatakse ühispiimatiliftustes. 1923. a. jooksul väljasaadetavast võist oli:

Ühisustes valmistatud	32.545 tünni	ehk 85 ⁰ / ₀
Erapiiimatiliftustes	5.638 „	15 ⁰ / ₀

Üldse oli Eestis registreeritud piimaühisusi kuni 31. detsembrini 1923. a. — 253. Paljud nendest ei olnud aga veel jõudnud oma tegevust algada, mõned olid ka oma tegevuse lõpetanud, naabri ühisusega ühinenud j. n. e. Ühisusi, mis faktiliselt töötasid ja põllutööstusteeringumise kui eksportvõid valmistajad ühisused registreeritud olid, oli aasta lõpuks 120. Eksportvõid valmistajaid erapiimatiliftusi oli põllutööstusteeringumise registreeritud 105. Kuna registreeritud ühispiimatiliftuste ja erapiimatiliftuste arv umbes ühekõrgune, on ühispiimatiliftuste või produktsioon ligi 6 korda suurem kui erapiimatiliftuste.

Sortide järele langes P. K. „Estonia“ saadetud või:

I. sorti	78 ⁰ / ₀
II. „	16 ⁰ / ₀
III. „	6 ⁰ / ₀

Esimesed kaks sorti läksid väljamaale, kuna aga kolmanda sorti või väljavedu keelatud on ja see siseturule jääb.

Juustu väljavedu ei mängi meie karjasaaduste väljaveos kuigi suurt osa. Aruande aasta jooksul on välja veetud Eestist kõigest 841 puuda juustu, mis-sugusest arvust langes P. K. „Estonia“ peale 358 puuda. Peab eeldama, et juustuvalmistamine enne ei suurene, kui meie piimaasendus kõrgemale järjele ei ole tõusnud. Peamüük on praegu siseturule ja nimelt 2486 puuda.

Rohkem tähelepanu on aga kaseiini tööstus oma peale tõmmanud. Kaseiini hind oli läinud aastal kõrge ja nõudmine suur. Sellega võib seletada selle aine rohket valmistamist. Välja vedas P. K. „Estonia“ kaseiini 2883 puuda, peale selle tarvitasid seda suurel hulgal kodumaa tehased, nagu Lutheri mõõblivabrik j. t., kellele P. K. „Estonia“ 891 puuda andis. Kuid aasta lõpul hakkasid hinnad langema ja nõudmine jäi vähemaks, sest et Ameerika galaliidi tööstuses, kes tooresainena kaseiini tarvitab, kriis tekkis ja sellelõttu Argentiina oma kaseiiniga Euroopa turule ilmus, mis hinnad alla löi.

Piim, P. K. „Estonia“ piimaäri ülesandeks on Tallinnat terve ja puhta piimaga varustada. Aruande aasta jooksul saadeti P. K. „Estonia“ Tallinna keskmeeirei kaudu müügiele 2 988.434 toopi piima Mk. 60 952 650.— väärtuses. Suvekuudel tuleb keskmeeiril piima rohkuse all kannatada, sest linna lähemast ümbrusest tuuakse sel ajal niivõrd rohkesti piima turule, et tarvitajad kõike seda ära tarvitada ei jõua. Talvekuudel aga jääb piima juurevool linna ümbrusest väiksemaks ja seda tuleb kaugemast ringkonnast juure vedada. Et kahjude eest hoida, mis suvine piima ülejääk paratamata keskmeeirile tekitab, ja teise küljest, et talvekuudel täiel mõõdul piimaga varustatud olla ja nõudmist katta, asutas P. K. „Estonia“ aruande aasta jooksul omale 3 piima vastuvõtte punkti: Kadriina, Kiltis ja Iehises. Nende punktide ülesanne on piima juurevoolu Tallinna reguleerida. Talvekuudel saadavad need punktid kõik oma piima värskest Tallinna, suvekuudel on neil aga võimalus piima ümber töötada ja ainult niipalju saata, kui võrd nõudmist on. Et need punktid alles organiseerimisel, siis andis nad aasta lõpuks väikesi kahju, kuid keskmeeireile olid nad suureks kergenduseks. On kavatsus veel paari nitsugust piima vastuvõtmise punkti asutada, et ennast piimasaatjatest täitsa rippumatus teha, mis talvekuudel väga tähtis.

Vaatamata kõigi püüete peale ei ole P. K. „Estonia“ korda läinud ka 1923. a. lihasaadusi suuremal hulgal välisurgudele saata. Kuid siiski aruande aasta lõpuks esinesid Saksamaa ja Tšehhoslovakkia juba ostjatena ja võib loota, et siin tulevikus meie lihasaadused tarvitajaid leiavad. Kuid teistel Lääne-Euroopa turgudel ei leia Eesti liha veel tänapäev puudulikkude tapamajade ja liha viletsa kontrolli tõttu tarvitajaid. Püsivast ja kindlast lihakaubandusest võib ainult siis asja saada, kui kodumaal ajakohased eksportitapamad ehitatakse. P. K. „Estonia“ algatusel asutatigi „Estonia Eksportitapamajade“ osaühisus, kes omale Tallinna Lasnamäele tapamaja üles ehitas. Tapamaja võis aga alles uuel aastal oma tegevust algada, sest vihmase sügise tõttu edenesid ehitustööd liig aeglaselt.

P. K. „Estonia“ vorstivabrik on välisuru puuduse all kannatama pidanud, sest siseturu tarvis on ta liig suur, ehk küll vorstivabriku saadused tarvitajate ringkonna poolehoiu on võitnud. Vorstivabriku läbimüük oli aruande aastal Mk. 48.108.880.—, kuid vaatamata selle peale, pidi oma tegevuse kahjuga lõpetama.

Linnukasvatuse saadustega kauplemine näitab pikal-dast kuid järjekindlat edu. Munade väljavedu on kasvamas:

1923. a. veeti Eestist välja 4.225 540 tükki
 1922. " " " " 2.800.906 "

P. K. „Estonia“ on:

Välja vedanud 1923. a. jooksul 1.299.600 tükki
 Siseturul müünud 84.606 "

Kokku 1.384.206 muna

1922. a. 1.177.007 "

Kodulindusid on müüdnud:

Väliturule Mk. 1.416.994.- eest
 Siseturule " 93.613.- "

Kokku Mk. 1.510.607.- väärtuses.

Linnukasvatuse edenemise alal on P. K. „Estonia“ ülemaa munade vastuvõtte punktid asutanud. Suuremad neist asuvad Tartus, Võrus ja Valgas. Munatööstuse tarvis on P. K. „Estonia“ Tallinnas külmetusmaja juure suured ja avarad ruumid ehitatud munade ümbersorteerimiseks ja pakkimiseks väljamaa tarvis. Öisu mõisetas on moodunud aastal ehitatud eeskujulik kanalaut, kus olemas 60 paremat tõugu sugukana; Tartus ja Võrus asutati kanade nuumasutused.

Kuna eelmisel 1922. aastal põllusaaduste müük P. K. „Estonia“ kaubanduslikes tegevuses tähtsat osa etendas, jääb see tegevusharu 1923. aastal palju vähemaks. Seda tuleb seletada 1921. a. hea lõikusega, mis 1922. a. algul realiseerimisele tuli. Venemaa tarvitas sel korral palju seemne- ja toiduvilja, nii et turu leidmine ja vilja mahutamine raskust ei sünnitanud. 1922. aasta viljasaak oli juba nõrgem ja kuna 1923. a. külm kevade mõnegi põlumehe müügi eest ära hirmutas, ei olnud kodumaa turul suuremat vilja pakkumist märgata. Pealegi lõi Ameerikast ja Venemaalt sisseveetav vilja hinnad alla, nii et põllumehe kasulikum oli oma viljaülejäädgid loomadele ära sööta. Kuna P. K. „Estonia“ 1922. a. põlluharijatelt 670.645 pd. teravilja ja 176.770 pd. kartulid ostis ja väliturule saatis, kokku Mk. 158.654.370.- eest, oli 1923. a. teravilja ja kartulite müük nii sise- kui ka väliturul ainult 188.946 pd. Mk. 58.499.278.- väärtuses.

Ikduse aasta tagajärjel tõusis põllumeeste seas nõudmine jõutoitude järele. Rahapuuduse tõttu ei olnud põllumeestel võimalik oma tarvitusi sel alal rahuldada, mispärast P. K. „Estonia“ valitsuse poole pööras soovivaldusega kergematel tingimistel põllumeestele laenu jõutoitude ostmiseks võimaldada. Kuid laenu väljaandmine võis algada alles uue aastaga. Selle tõttu olid lähimüügid väheldased ja P. K. „Estonia“ müüs aruande aasta jooksul: õlikooke 42.736 puuda ja nisukliisid 38.121 puuda.

Et Eesti piimaasjanduse arenemises suur tõus on, tuli P. K. „Estonia“ piimatalituse instruktorite arvu moodunud aruande aastal kolme pealt viie peale tõsta. Tegevuses olid instruktorid, herrad: J. Emblik, M. Määr, T. Rinaldi, M. J. Kaints ja K. Kruus.

P. K. „Estonia“ algatusel anti aruande aastal valitsuse poolt piimahiisustele 45.000.000.- marka riiklist laenu. Selle kui ka instruktorite energilise tegevuse tagajärjel asutati üle riigi rohkesti ühispiimatilitusi, nii et P. K. „Estonia“ poolt üksi 23 piimatilitust täieliste auru sisseseadetega varustati (Vihula, Aakre, Lelle-Lokuta, Alliku, Kävere, Kärsina, Vanakariste, Kävardi, Laius-Tähkvere, Pärnurme, Kuigatsi, Laatre, Koigi, Vana-Võidu, Perkuni, O.Ü Tartu Piimatööstus, Are, Nadalama, Esna, Rõngu, Kaarli, Kalmetu, Sooru ja A. Petersoni erp.) ja 21 piimatilitust osaliste ja täiendavate sisseseadetega.

Et meil õppinud meieritest suur puudus, aitab P. K. „Estonia“ Öisu piimaasjanduse kool seda puudust vähendada. Esimene lend oli 1923. aasta maikuul, mil kooli lõpetasid 12 õpilast. Üldine õpilaste arv oli 31.

Kultuurhapete valmistamine jäi Eestis peale prof. Happich'i surma seisma ning tarvitud oli võimalik ainult välismaail valmistatud kultuurisid. Et seda kõrvaldada, asutati moodunud aasta novembrikuus P. K. „Estonia“ poolt Tallinna bakterioloogiline laboratoorium, kuhu juhatajaks kutsuti proua A. Kima (sünd. Happich), kes oma isa prof. Happich'i juhatusel kaua aastaid töötades suure vilumuse omandanud kultuuride valmistamisel. Laboratoorium suudab täiesti oma maa nõudeid rahuldada ja loodab lähemal ajal ka väliturule (Läti, Leedu) oma tooteid saata.

Aruande aasta algul oli P. K. „Estonia“ Tallinnas 3 oma kauplust, lähimüügi jaanuarikuul Mk. 3.222.471.-

Aasta jooksul asutati juure 5 uut kauplust ja suluti üks sadama piirkonnas, kus liikumine ja ärielu sedavõrd suikus, et see ära ei fasanud.

Aasta lõpuks tõusis ühe kuu en-detail müügi summa Mk. 8.710.153.- peale, mis 267% juurekasvu näitab.

P. K. „Estonia“ kauplused töötasid peaaesjalikult oma saadustega. Nii on müüdnud aruande aasta jooksul:

vorste Mk. 23.292.421.-
 võid „ 19.875.645.-
 juustu „ 2.775.683.-
 piima ja koort 7.511.349.-
 konserve „ 3.524.885.-
 mitmesuguseid teisi
 toiduaineid „ 15.363.550.-

Aruande aastal tõusis P. K. „Estonia“ liikmete arv 384 peale, kuid 1923. aasta korralise peakoosoleku otsuse põhjal 12. maist, mil osamaks tõsteti 1000 marga pealt 10.000 marga peale, ei täiendanud paljud endised liikmed oma osamaksu määratud tähtpäevaks (15. detsembril 1923. a. oli kokku 163 liiget, nendest:

80 ühispiimatilitust,
 22 muud ühisust ja
 61 eraisikut.

Järgnevalt keskühisuse kolme viimase aasta äri-
 seisud (tüh. Emk.):

Aktiva	31.XII.23.	31.XII.22.	31.XII.21.
Kassa, jooksvad arved ja välisvaluuta	7.028,6	3.335,9	2.648,8
Osamaksud teistes ettevõtetes . . .	5.470,6	250,6	250,6
Kaubad ja materiaolid	38.351,9	24.894,8	8.482,3
Liikuv varandus . .	5.654,4	2.358,9	275,9
Ehitused	5.232,5	-	-
Debitorid ja vekslid	54.121,2	32.081,4	15.186,3
Vorstivabrik, piimaäri ja külmetusmaja sadamas*) .	14.462,3	29.795,3	16.203,6
Öisu mõis (kooli ja meiereiga	7.362,1	4.003,5	875,3

*) 1922. ja 1921. a. hulgas ka tooresained ja valmissaadused.

Passiva.

Kapitaalid	7.118,4	2.956,3	2.290,5
Kreditorid ja vekslid	140.097,3	84.851,9	38.275,4
Kasu	714,8	6.048,3	3.025,1
Bilans (ühes muudega)	139.176,3	97.153,2	44.078,8

A/s. „Rob. Holst ja Ko.“ läinud tegevusaasta lõppes kahjuga Emk. 909,5 tuh. Brutto-tulude kogusumma läinud aasta eest Emk. 9334,8 tuh. suur (1922. a. 9.125,8 tuh.). Tuludest näitavad kahane- mist – kasu kaupade peali Emk. 1,1 milj. võrra; kuludest sellevastu on ärikulud tuntavalt juure võinud (Emk. 2,2 milj. võrra).

Järgnevalt a/seltsi kahe läinud aasta äriseisud (tuh. Emk.)

Aktiva.	31.XII.23.	31.XII.22.
Kassa, jooksvad arved ja välisvaluuta	2.104,5	4.041,1
Kaubad	10.931,0	24.324,2
Debitorid ja vekslid	21.240,2	24.015,0
Liikumata varandus	5.320,2	3.500,0
Liikuv varandus	3.701,0	3.134,3
Väärtpaberid	14.158,8	8.917,9
Ehitused	3.097,2	—
Kahju	909,5	—
Passiva.		
Aksiakapitaal	20.000,0	20.000,0
Muud „	387,2	—
Kreditorid ja vekslid	41.670,2	49.431,8
Puhaskasu	—	1.565,2
Bilans (ühes muudega)	62.058,4	72.191,4

Uued aktsiaseltsid ja osäühisused.

„Eesti terpentiinivabrikute a/s.“ Tegevusala: kõiksugu metsasaaduste ümber töötamine ja nendega kauplemine, iseäranis aga terpentini valmistamine ja terpentiinivabrikute asutamine ning kõiksugu kaubaga kauplemine. Põhikapitaal: Mk. 3.000.000, mis jaotatud 1.000 akts. à Mk. 3.000.— (R. T. nr. 58—1924. a.).

Muudatused aktsiaseltside ja osäühisuste põhikapitaalides.

A/s. „Kütte-Jõud“ on otsustanud oma põhikapitaali, 8.000 uue ühetubande-margalise aktsia väljandmise teel Mk. 2.000.000 peali Mk. 10.000.000 peale suurendada.

A/s. „Tartu Pärmivabrik“ on otsustanud oma põhikapitaali 24.000 uue ühetubande-margalise aktsia väljandamise teel Mk. 24.000.000 pealt Mk. 48.000.000 peale suurendada.

Ärikalender.

15. mail.

Tuluteadaannete vorm 3 viimane sisseandmise tähtaeg (R. T. nr. 29/30—1924.). **Balti puuvilla-keetramise ja kudumisvabriku a/s.**, korriline peakoosolek, kell 5 p. l. Tallinnas, V. Karja t. 8. A/s. „Vennad Tofer“, korriline peakoosolek, kell

5 p. l., Tallinnas, Rataskaevu t. 6. **Ida transpordi ja kinnitamise a/s.**, korriline peakoosolek, kell 6 p. l. Tallinnas, Pikk t. 58. A/s. „Atlanta“ kreditoride ja aktsionäride üldine peakoosolek, kell 4 p. l. Tallinnas, V. Tartu m. 2.

16. mail.

Balti Päästeselts, korriline peakoosolek, kell 6 p. l. Tallinnas, Vana Viru t. nr. 12 (Vabrikantide ühisuse ruumides).

19 mail.

Eestimaa trükikoja a/s., korriline peakoosolek, kell 6 p. l. Tallinnas, Rataskaevu t. 10, 1 trepp.

Tähtsamad kinnisvara oksjonid.

2. augustil 1924. a. kell 10 homm. — Tallinnas, Tallinna-Haapsalu rahukogu ruumides, Jaani t. nr. 7, võlglaste Mart Livi kinnisvara, mis asub Tallinnas, Heina t., krep. nr. 2177 alla ja seisab koos 413,56 ruutsülla suurusel linnakrundil, ühes krundil olevate ehifustega. Hinnatud müügiks 3.000.000 mka.

12. augustil 1924. a. kell 10 homm. — Viljandis, Viljandi-Pärnu rahukogu istangisaalis, Jaan-Hansu p. **Lõuna** kinnisvara — Aidu vallas, Vardja nr. 36, krep. nr. 1395, talukoht ühes päraltolemistega Pakkumine algab Mk. 300.000.

12. augustil 1924. a. kell 10 homm. — Viljandis, Viljandi-Pärnu rahukogu istangisaalis, Jaak Märdi p. **Sõrmuse** päralt olev Loodi valla, Tõnsu-Märdi nr. 25, krep. nr. 236 all, talukoht ühes päraltolemistega Pakkumine algab Mk. 1.000.000.—

Tähtsamad vähempakkumised.

Riigi raudteevalitsuse varustusosakond (Tallinnas, Tehnika t. 16-a, tuba 18), kinnisel, 30. mail s. a. kell 10 homm. — **mitmesuguseid elektritarbeid.**

Posti peavalitsus (Tallinnas, Kreutzvoldi t. 10), suusõnalisel, 15. mail s. a. kell 11 e. l. — **telegraafi-telefoni isolaatore.**

Tallinna Keskvangimaja, kinnisel, 15. mail s. a. kell 10 homm. — **ehitus-materjaale.**

Isiklikud teated.

Abielu varanduste lahutamise lepingud. Hugo Kruse ja Lucie Kruse, sünd. Kalpus; Volde- mar Ristmann ja Elisabeth Ristmann, sünd. Piirson; Sakarias Fridriku p. Luther ja Fenny Teodori t. Luther, sünd. Jakobson; Konstantin Otto p. Meri ja Olga Friedrichi t. Meri, sünd. Danndorf; Jaan Jürisson ja Johanna Jürisson, sünd. Fuchs; Mart Mihkli p. Vildfluss ja Liisa Jakoki t. Vildfluss, sünd. Kalits; Johan Johani p. Kask ja Adelheid-Helene Jüri t. Kask, sünd. Reimann (R. T. nr. 59/60—1924. a.).

Turu ülevaated.

Rahaturg.

Eesti Panga arvete liikumises aruande nädala kes- tel väärrib tähepanu kassade kasvamine 71,4 milj. võrra, missugune nähtus teist nädalat kestab.

Välisvaluuta arvetes kestab kahanemine; läinud nädala ulatas see 12,1 milj. marga peale. Teiselt poolt on laenu kogusumma tõusnud 9,9 milj. võrra.

Riigikassa arve kasvas 39,5 milj. võrra, kuna hoiumismad 38,0 milj. võrra kohanesid.

Tähtsamate arvete seis Eesti Pangas.

		(miljon marga des)		
Aktiva.	29.IV.24	7.V.24	Liikum.	
Kassa peap.	364,2	363,4		
Kassa osakondades.	485,4	557,6		
	849,6	921,0	+ 71,4	
Välisvaluuta kassas, pankades ja väljam. vekslid	987,4	975,3	- 12,1	
Diskonteeritud vekslid	1126,1	1131,6	+ 5,2	
Konto-korreni arved	2643,4	2648,1	+ 4,7	
Passiva.				
Pangafähed	2250,0	2250,0	muutus.	
Riigikassa arve (peapangas ja osakondad.)	1880,0	1919,5	+ 39,5	
Hoiumismad	415,8	377,8	- 38,0	
Väliskohustused	224,6*	—	—	

* 30. aprillil.

Kaubalaadimised riigi raudteel.

Üksikudel nädalatel on meie era-kokkuvõtte järel riigi raudteedel (laiaropalisel, Paide-Tamsalu, Valk-Mõniste ja kindluse Nõmme-Vääna kitsaropalistel liinidel) kaupu laaditud järgmisel määral (vagonid):

	15—22. märts.	22—29. märts.	29. m. — 5. apr.	5—12. apr.	12—18. apr.	19—25. apr.
Teravilja ja jahu	117	203	172	236	235	132
Kartulid	14	19	51	35	14	6
Elusloomi	63	94	74	94	93	73
Linu	64	65	47	76	54	29
Põletispuid	473	459	529	391	198	122
Muud metsamaterjalid	668	694	683	712	387	196
Põlevkivi	96	67	112	113	47	8
Muud era-kaupa	1007	947	1165	1086	759	570
Kokku	2502	2548	2833	2743	1787	1136
Raudtee veod	371	307	193	276	127	58

Kokku laaditud . . . 2873 2855 3026 3019 1914 1194

Tallinna laiaropalisesse kaubajaama on samade aegade jooksul sisemaalt sisse tulnud:

	15—22. märts.	22—31. märts.	1—7. apr.	7—15. apr.	15—23. apr.	23—30. apr.
Teravilja ja jahu	2	3	1	7	8	32
Kartulid	2	17	35	27	8	26
Põletispuid	352	461	354	365	109	324
Metsamaterjalid	230	447	286	215	107	461
Linu ja takku	32	42	20	23	13	36
Muud erakaupa	45	84	73	62	22	55
Põlevkivi	37	62	37	33	7	116
Kokku	700	1115	806	732	274	1050

Tallinna börs kursisedel

Kuupäev		1 dollar	1 naelsterling	1 biljon Saksa r. mk.	100 Soome marka	100 Rootsi krooni	100 Deani krooni	100 Prantsuse frk.	100 Holl. guld.	1 Lat	100 Tšehosl. kr.	1 kuld rubla	100 Itaalia liiri	100 Helveetsia fr.
5.V	O.	378,5	1659	87,—	940	9985	6375	2450	14250	71,75	1115	188	1705	6800
	M.	379,5	1665	92,—	950	10.085	6475	2500	14350	73,25	1145	—	1735	6850
	T.	379,5	1665	—	—	—	—	—	14350	—	—	—	—	—
6.V	O.	378,5	1659	87,—	940	9990	6400	2450	14200	71,75	1115	188	1700	6800
	M.	379,5	1663	92,—	950	10.090	6500	2500	14300	73,25	1145	—	1730	6850
	T.	379,5	1663	—	—	10.090	—	2500	—	—	—	—	—	6850
7.V	O.	378,5	1658	87,—	941	10.010	6450	2475	14225	71,75	1115	188	1705	6800
	M.	379,5	1664	92,—	951	10.110	6550	2525	14325	73,25	1145	—	1735	6850
	T.	379,5	1664	—	—	10.110	—	—	—	—	—	—	—	—
8.V	O.	381,—	1670	87,—	946	10.050	6500	2450	14275	72,—	1120	190	1710	6800
	M.	382,—	1676	92,—	956	10.150	6550	2500	14375	73,50	1150	—	1750	6850
	T.	382,—	1676	—	—	—	—	—	14375	—	—	—	—	—
9.V	O.	381,—	1661	86,—	945	10.075	6475	2300	14300	72,—	1120	190	1700	6800
	M.	382,—	1667	91,—	955	10.175	6575	2400	14400	73,50	1150	—	1730	6850
	T.	382,—	1667	—	—	10.175	—	—	14400	73,50	—	—	—	—
10.V	O.	381,—	1664	86,—	946	10.075	6450	2250	14300	72,—	1120	190	1700	6800
	M.	382,—	1670	91,—	956	10.175	6550	2350	14400	73,50	1150	—	1730	6850
	T.	382,—	1670	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Viimased börs kursid*)

	London			Stockholm			Helsingi			New-York		
	1923 a.	1924. a.		1923 a.	1924 a.		1923 a.	1924. a.		1923 a.	1924. a.	
	9. V.	2. V.	9. V.	10. V.	2. V.	9. V.	11. V.	2. V.	9. V.	9. V.	2. V.	9. V.
Naelsterling	—	—	—	17.36	16.62	16.46	167.95	175.15	174.—	—	—	—
Dollar	4.61	4.386	4.363	3.761	3.785	3.7725	36.45	39.85	39.85	4.60	4.396	4.37
Prantsuse frank	69.91	67.85	73.55	24.80	24.60	22.35	240	263	236	—	—	—
Helveetsia frank	—	—	—	67.75	67.35	67.15	—	—	—	—	—	—
Rootsi kroon	17.35	16.62	16.47	—	—	—	9.69	10.495	10.555	—	—	—
Soome mark	168	175.00	174.87	10.31	9.48	9.44	—	—	—	—	—	—
Daani kroon	24.68	25.925	25.63	70.20	64.00	67.15	680	669	681	—	—	—
Hollandi gulden	11.807	11.717	11.677	147.10	142.10	141.15	14.24	14.825	14.93	—	—	—
Eesti mark	—	—	—	—	—	—	10.70	10.60	10.50	—	—	—
Kuld per unts	89/3	94/—	94/7	—	—	—	—	—	—	—	—	—

P r a a g a : Eesti mark noteeriti 7. aprillil 9.— 5. aprillil 9.—
 Naelsterling " " 149,625 " 149,875
 Dollar " " 34,10 " 34,20

*) London noteerib kurse: £ 1 nii mitu vastava maa rahaüksust. Mujal on noteerimisviis nagu Tallinnas, s.t. kurs näitab ühe naelsterlingi ja dollari hinda oma maa rahaüksustes ja kõikide teiste valuutade hinda 100 üksuse eest.

Tähtsamate en gros kaupade hinnad, mis läinud nädalal kauba börsel koteerimise komisjoni poolt koteeriti.

Jahud: nisu, pehme, kõrgem												
Ameerika sort	pd.	570—700		Kohvi, Kesk-Ameerika sordid	"	4000—4800						
" sõre Ameerika	"	650—720		Mexiko	"	—						
A/S. Rotermanni tehaste jahud:				Tee, lahtine Pekoe broken, Java	"	4800—4800						
nisu, pehme,	"	530—650		" Orange Pekoe, Java	"	5600—6000						
" sõre	"	660—670		" " " Tseilon	"	6000—6600						
" pehmed, teised sordid	"	—		" " " Moning, Hiina	"	4000—						
Rukki jahud	"	285—290		Suhkur, peenike valge, Saksamaa	"	1000—						
püül	"	390—400		" Java	"	—						
Nisu, Vene	"	—		" Poola	"	1010—						
Rukis Eesti	"	—		" Czechoslovaakia	"	1020—1040						
Vene	"	255—260		Siirup, kartuli, B 42 ^o	"	800						
Kaerad, toidu, Vene	"	255—260		" B 38 ^o	"	—						
seemne, Vene	"	265—295		" Glucose	"	775						
Odrad,	"	—		Sool, lahtine	"	52—54						
Erned, rohelsed, Eesti	"	—		Heeringad, Yarmouth, Mattie tünn	"	—						
Hollandi	"	—		" Shotti Mat Full talve püük	"	4200—4300						
Riis, Burma II.	"	625—63C		" Matties	"	4100—4200						
Kartulid, eksport fob Tallinn	"	100—110		" Norra Sloe	"	3100—3200						
piirituse	"	—		Liha, sea, I. sort	pd.	1520—1600						
Kartuli tärklis „Superieur“	"	700—		" looma, I. sort	"	900—1200						
Pliim, pudelites	ltr.	17		Pekk, eksport. I s.	"	—						
Või, melerei, eksport	pd.	4000—4400		Heinad, aasa vaguniviisi	"	—						
Margariin, väljamaa	"	1920—2000		Õlikoogid, linaseemne	"	270—275						
Juust, kohalik Schveitsi	pd.	2400—2600		" palmi	"	210—215						
Kaseiin	"	700—900		" päevalille	"	270—275						
Munad, eksport I. s. (sinine tpl.)	"	13—14		" soja	"	345—355						
II. s.	"	11—12		Nisukliid	"	190—215						
Kakao, Inglis	pd.	1200—1400		Rukkikliid	"	—						
Ameerika	"	1100—1200		Puuvilla riie, Bjas, D. I.	ars.	42,25—49,50						
Hollandi	"	1700—2000		" Mitkal, ekstra	"	30—36						
Kohvi, Rio, Santos	"	3000—3600										

Lina, Lilvi R.	pd.	2600—2700	Paber, rotatsiooni	400
" Võru-Petseri		2900—3000	Tsement, Portland, Port-Kunda	
" Tartu		2750—2800	pütt 10 pd. 10 naela	pütt 745
Lina seemned, õli 87 ¹ / ₂ % basis fr. Tall.		—	Tsement, Portland, Port-Kunda	
külvi 98%	pd.	665—700	pütt 10 pd. 10 naela fr. Kunda.	—
Takud, Códilla I.	"	1500—	Tsement, Portland, Aseri	690
" II.	"	1200—		—
Kivisüsi, auru, Yorkshire 2k. pest.	"	59—62	Kriit, toores	pd. 85—100
" Newcastle	"	57—58	" pestud	" 116—130
" sepa	"	64—66	Asfalt	" 150
Koks, valu	"	95—100	Tõrv, kivi	" 255—275
" gaasi	"	85	" puu	" —
Põlevkivi, I. sort	"	10	Lubi	" 39—40
Põlevkivi, II. sort	"	7,5		—
" III.	"	5	Gips, tükides frko Isborsk	" —
Raud, sordi	"	300—320	" jahvatatud	" 45
" talad (T)	"	290—320	" krohvimise, loko	" 70
" vits	"	440—490	Teliskivid, I. sort, tuhat, fr. Tall.	" 6750
" raud plekk	"	420—460	Puumaterjalid, saetud D/B/B/	
" tsingitud	"	720—760	Eesti Strd I, II ja III s. frko Tal.	" —
Teras Inglis.	"	—	Puumaterjalid	" —
" Saksa.	"	—	"	" —
" nikkel	"	—	" IV s.	" —
" vedru	"	480—500	" propsid; 7×7	" —
"	"	—	liiprid	" —
" tööriistade	"	1200—1500	Põletispuud, sega 20 ⁰ /okaski, k. sid.	" 6300—6600
" talla	"	320—340		—
Malm	"	240—250	Nahk, talla, Eesti kodumaa too-	
Inglisina	"	8500—9000	resnahast valmistud . pd. I s.	" 4400—4600
Seatina	"	1100—1200	Nahk, talla, Ameer. tooresn. val-	
Vask, plekk punane	"	4100—4900	mist. I sort	" 5000—5200
" valge	"	4000—4800	Nahk talla, Ameer. tooresn. val-	
Tsink-plekk	"	1600	mist. II sort	" 4400—4800
	"	—	Toores nahk väiksed ja suured	" —
Masinaõli, Vene, Nobel No. 6.	"	590—600	Tuletikud, origin. kast (500 pakki)	" 5850—6100
" Ameerika	"	560—580		—
" solaar	"	—		—
" Vacuum Vene	"	1100—1400		—
" auto	"	700—750		—
Tsilindriõli, Vene	"	650—760		—
" Ameerika	"	500—700		—
Põlevkivi õli	"	180—240		—
" pigi	"	275		—
Nafta, Vene	"	240—260		—
" Ameerika	"	225—230		—
Petrooleum, Vene	"	280—290		—
" Ameerika	"	280—290		—
Bensiin, Vene	"	650—700		—
" Ameerika	"	650—700		—
Piiritus, eksport. (excl. vaat) fob ltr.	\$	0,20		—
Pesuosoda	pd.	185—195		—
Seebikivi 72 ⁰ /o, Inglis	"	540—585		—
Parafiin 50—52 ⁰	"	1050—1150		—
" 120 ⁰ —134 ⁰	"	—		—
Parkimise ekstrakt	"	850		—
Väävel, õie 98 ⁰ /o	"	360—400		—
Värvid, nigrosin vees sulav, välj. pd.	pd.	8500		—
" tsinkvalge Saksa roh. PZ. pd.	pd.	1680		—
" Prantsuse	"	1680		—
" tinavalge Inglise	"	1660		—
" ooker Prants.	"	270—275		—
Väetisained, salpeeter, Norra (k. 6 pd.)		2350—		—
" Chile		2460—		—
" Superfosf. E. T. K. must kukk (k. 6 pd.) 18—20 ⁰ /o fr. Tallinn.		635—650		—
" Thomasjahu k.100kg. 17-18 ⁰ /o k.		660—675		—
" Kaalisool, 30 ⁰ /o, kott 6 pd. frko jaam		675—		—
" 40 ⁰ /o		895—		—
" Kainiit 12 ⁰ /o lahtine,	pd.	15		—
" Vosvoriit, Eesti 6 ⁰ /o		34—37		—

Prahid :

Lina			
Tallinn — Stettin	tonn	1300—1500	
" — Ghent	"	£ 28—30	
" — Dundee	"	—	
" — Belfast	"	—	
" —	"	—	
" —	"	—	
Takud + %			
Puumaterjalid D/B/B/	standard		
Tallinn — London	"	—	
" — E. C. C. P. (Ingl. idarand)	"	£ 43—45	
" — Antwerpen	"	—	
" — Southampton	"	—	
" — Manchester	"	—	
"	"	—	
"	"	—	
Segakaup	tonn		
Tallinn — Stettin	"	900—1300	
" — London	"	—	
" — Stockholm, või	"	Rk. 25—30	
"	"	—	
"	"	—	
Kartulid			
Tallinn	"	—	
"	"	—	
"	"	—	
"	"	—	
"	"	—	
"	"	—	
"	"	—	

Eesti Pank

Osakonnad kõigis maakonnajärgsetes.

Arve seis 30. aprillil 1924. a.

Aktiiva

Passiiva

Kassa a) pangatähed	466.837,500,—	Põhikapitaal	250.000,000,—
b) riigikassatähed, vahetus- raha jne.	396.560,364,50	Tagavarakapitaal	72.283,136,—
Yäärtpeaberid	863.397,864,50	Amortisatsioon kapital	2.666,787,50
Kulla arve väljamaal	74.102,151,50	Pangarähed	2.250,000,000,—
Välisvaluuta	378.556,475,—	Riigikassa	1.877,025,152,50
Laenuid välisvaluutas	31.941,621,50	Hoiusummad	1.549,100,039,50
Diskonteritud vekslid	463.887,140,—	Väljamaa korrespondendid "Nostro" korrespondendid välisvaluuta "Loro" korrespondendid "Loro"	126.118,775,— 98.490,971,— 11.831,992,—
Konto-korret arved	1.695,631,417,—	Akreditiiivid ja garantiid	809,742,131,50
Garantiid ja akkreditiivide laenuid	2.776,132,328,—	Osakonnad	217,805,689,—
Väljamaa korrespondendid "Nostro" korrespondendid "Loro"	815,060,827,— 118,505,975,—	Mitmesugused arved	252,473,177,50
Korrespondendid välisvaluuta "Loro" korrespondendid "Loro"	3.306,963,— 220,410,193,—	1923. aasta puhaskasu	238,103,913,74
O-akonnad	5.239,718,50		
Mitmesugused arved	173,031,729,50		
	136,385,361,74		
	7.755,639,765,24		7.755,639,765,24
Väärtused depeos			832,510,886,32
Inkasso dokumendid			260,150,349,—

Juhatus.

Pank toimetab kõiki pangaperaatsioone kodu- ja väljamaal.